

SURİYE'DEN GÖÇLE GELEN ÇOCUKLARIN AKRAN İNANÇLARININ BELİRLENMESİ
DETERMINE THE BELIEFS OF SYRIAN MIGRANT STUDENTS ABOUT THEIR PEERS

Filiz ÖZKAN¹, Derya DAĞDELEN¹

¹ Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri

ÖZ

Çalışma Suriyeli geçici koruma altındaki öğrencilerin akranlarına ilişkin inançlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır. Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan çalışma, Kayseri’de Suriyeli göçmenlerin en yoğun göç alan bölgesi olan Eskişehir Bağları’nda yer alan ve en fazla öğrencisi olan 80. yıl Cumhuriyet İlkokulu’nda 2019-2020 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 3. ve 4. sınıf Suriyeli göçmen öğrencilerle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 3 ve 4. sınıf eğitim alan 423 çocuk oluşturmuş, örneklem büyüklüğü %95 güven aralığında 131 öğrenci olarak hesaplanmıştır. Veriler öğrenci Tanıtım Formu ve Akran İnançları Ölçme Formu kullanılarak tercüman eşliğinde yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmada çocukların tanımlayıcı özelliklere göre bazı sorulara verilen cevapların değiştiği belirlenmiştir. ‘Okulundaki çocuklar ne kadar çabuk kızar ve kavga etmeye başlar’, ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarına ne kadar önem verir’, ‘Okulundaki çocuklar ne kadar dürist ve kurallara göre oyun oynamaya çalışır’, ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarını ne kadar suçlamaya çalışır’ sorularında cinsiyetler arasında fark olduğu ve farkın erkek grubundan kaynaklandığı bulunmuştur. ‘Okulundaki çocuklar ne kadar çabuk kızar ve kavga etmeye başlar’ sorusuyla yaşlar arasında fark olduğu bulunmuştur. Çalışmada Suriyeli göçmen öğrencilerin akranlarına ilişkin inançlarının olumlu olduğu ancak olumsuz çıkan inançlar için kaynaştırma uygulamaları yapılması önerilmektedir.

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the beliefs of Syrian students who were under temporary protection about their peers. This descriptive and cross-sectional study was conducted in the most intense area of migration among Syrian migrants in Kayseri. The study was carried out with 3rd and 4th grade Syrian immigrant students in the 80th year Cumhuriyet Primary School in Eskişehir Vineyards with the highest number of students in the academic year of 2019-2020. The population of the study consisted of 423 children receiving 3rd and 4th grade education, and the sample size was calculated as 131 students with 95% confidence interval. Data were collected by face to face interview method with the help of an interpreter using Student Presentation Form and Peer Beliefs Measurement Form. It was determined that the answers given to some questions changed according to the descriptive characteristics of the children. 'How quickly the children at school get angry and start to fight', 'To what extent the children at school care about their friends', 'How honestly and to what extent the children try to play games according to the rules', 'How many children at school try to blame their friends'. There was a difference between the genders in the questions and the difference was found to be due to the male group. It was found that there was a difference between the ages in the responses to the question 'How quickly the children in their school get angry and start to fight'. The study found that Syrian immigrant students had positive beliefs about their peers. However, mainstreaming practices are recommended for negative beliefs.

Anahtar kelimeler: Akran inançları, göç, okul sağlığı, Suriyeli çocuklar.

Keywords: Migration, peer beliefs, school health, Syrian children.

Makale Geliş Tarihi : 12.01.2021
Makale Kabul Tarihi: 24.09.2021

Corresponding Author: Dr. Öğr. Üyesi Filiz Özkan, ORCID ID: 0000-0002-7286-3548
e-mail: filizozkan@erciyes.edu.tr
Tel : +90 352 207 66 66- 28566
fax: +90 0352 437 92 81
Öğr. Gör Derya Dağdelen, e-mail: ddagdelen@erciyes.edu.tr,
ORCID ID:0000-0002-1047-0482

GİRİŞ

Zorunlu olarak, savaş ve iç çatışma sonucu yoğun katımlı gerçekleşen göçler; travmatik süreçlerle hem göç alan hem de göç veren ülke nüfusunda belirgin değişikliklere neden olabilmektedir (1). Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle 5 milyona yakın insan ise ülkenin dışına gitmek zorunda kalmıştır. Suriye ile komşuluğu bulunan ve göçler için açık kapı politikası uygulayan Türkiye ise 2014 yılından bugüne en fazla sığınmacıyı kabul eden ülkedir (2).

Zorunlu göçler, birçok ihtiyacı da beraberinde getirir ve çocukların eğitimi, temel ihtiyaçlardan biridir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre Türkiye’de yaklaşık 1.74 milyon Suriyeli mülteci çocuk bulunmakta ve 645 bin çocuk okula kayıtlı olmasına karşın 400 bin çocuk hala okula kayıtlı bulunmamaktadır (3,4). Okullar, çocukların fiziki ortam olarak sadece bilgiye erişebildikleri yerler değil; sosyalleşme, bütünleşme ve güvenlik gibi ihtiyaçların da karşılandığı yerler olması nedeniyle önemli birimlerdir (5). Ayrıca okullar, çocuklar için kültürel uyum sürecinde sosyal değişimin en bariz yaşandığı ortamlardır (6). Rousseau ve Guzder okulların, mülteci çocukların geleceğe hazırlanabilmeleri ve toplumla bütünleşebilmeleri için bir köprü olduğunu belirtmişlerdir (7,8). Ancak okullaşma sürecinde çocuklar birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Dil sorunu da en büyük sorunlardan biridir (5). Dilin kullanılabilirliği sadece okul başarı için değil çocukların sosyalleşmesini sağlayan önemli faktörlerden de biridir (9).

Kişilerin sağlıklı bir gelişim göstermesi ve psiko-sosyal yönden uyum sağlaması için, olumlu sosyal etkileşimlerde bulunması ve ilişkiler kurması gerekmektedir (10). Çocukların okul yıllarında giderek artan akran ilişkilerinin önemi, çocukların arkadaşlarına karşı gösterdikleri davranış biçimlerine uygun olarak şekillenmeye başlar (11). Çocuk akranlarıyla sınıf içerisinde edindiği sosyal beceriye dayalı olarak, ilerleyen dönemlere daha kolay adapte olabilir. Bu nedenle çocuğun sınıfta edindiği bu beceriler, yetişkinlik dönemine yapılan bir yatırım gibi görülebilir. Sosyal beceri eksikliği ve yetersiz akran ilişkileri, çocukların okulla ilgili olumsuz algı geliştirmesine, okulu reddetmelerine ve akademik başarı düşüklüğüne neden olduğu araştırmalarla da desteklenmektedir (12). Akranları tarafından onaylanmanın ve kabul edilmenin, kurulan olumlu ilişkilerin sayesinde akademik yönden başarı sağlamada ve daha ileriki yıllarda önemli bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır (13). Bu nedenle akran inançlarını belirlemek çocukların geleceklere için atılacak önemli adımlardan biri haline gelmektedir.

Jafari ve arkadaşlarının Suriye’den göçle gelen çocukların bulunduğu sınıfların öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada; öğretmenlerin hepsinin Suriye’den göç eden ülkemizde eğitimlerine devam etmek zorunda kalan Suriyeli öğrencilerin doğrudan ya da dolaylı olarak sorun yaşadığını belirttikleri bulunmuştur. Suriyeli öğrencilerin doğrudan sorun yaşadığını söyleyen öğretmenlerin %46’sı; arkadaşlarına uyum sağlayamama, arkadaşları tarafından dışlanma gibi sosyalleşme, kültür farklılığı, Türkiye’ye alışmakta zorlanma gibi kültürel, Türkçe’yi öğrenmekte zorlanma gibi dil ile ilgili sorun yaşadığını belirtmişlerdir (14). Dil sorunu, adaptasyon sorunu vb. daha birçok sorun yaşamaları nedeniyle akranlarıyla ilişkilerinde problem yaşamaya daha fazla açık hale gelme özelliğinde olan ve dezavantajlı grubu

oluşturan okul çağındaki göçmen çocuklarda bu konuyla ilgili yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Piaget ve Sullivan gibi bazı gelişim kuramcıları, ‘arkadaş ilişkilerinin gelişiminin sosyal yeterlik, sosyalleşme, öz yeterlik ve adalet duygusunun gelişimi için önemli olduğunu’ ileri sürmektedir. Akran ilişkileri, çocukların sosyal gelişimlerinin yanı sıra psikolojik, duygusal ve bilişsel gelişimleri açısından da oldukça önemlidir. ‘Bir grubun üyesi olma, aidiyet ya da ilişkili olma ihtiyacı, sosyal çevre ve özellikle de arkadaşlar tarafından kabul görme ve dostluk kurmayı kapsamakta ve Maslow tarafından beş temel ihtiyaçtan birisi arkadaşlık ve aidiyet (friendship and belonging)’ olarak nitelendirilmektedir. Bu boyutlarıyla akran ilişkileri ve arkadaşlık, bireyin bütün yaşamı boyunca kuracağı ilişkilerin yapıtaşını oluşturacak faktörlerdendir (15). Çalışmamızın Suriyeli çocukların akran inançlarını ortaya koyması açısından ilk çalışma olması nedeniyle literatür için ayrı bir önem kazandıracağı düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmamız, ülkemizde sayıları giderek artmakta olan, Suriyeli geçici koruma altındaki öğrencilerin akranlarına (Türk ve geçici koruma altındakiler) ilişkin inançlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma soruları:1- Suriye’den göçle gelen geçici koruma altındaki çocukların akranlarına yönelik inançları nelerdir? 2- Suriye’den göçle gelen geçici koruma altındaki çocukların akran inançlarına yönelik soruların cinsiyete göre dağılımı nasıldır? 3- Suriye’den göçle gelen geçici koruma altındaki çocukların akran inançlarına yönelik soruların yaşa göre dağılımı nasıldır? 4- Suriye’den göçle gelen geçici koruma altındaki çocukların akran inançlarına yönelik soruların ailesinden birini kaybetme durumuna göre dağılımı nasıldır? 5- Suriye’den göçle gelen geçici koruma altındaki çocukların akran inançlarına yönelik soruların Türkiye’de olma sürelerine göre dağılımı nasıldır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel çalışma olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kayseri’de Suriyeli göçmenlerin en yoğun yerleşim gösterdiği (16) Eskişehir Bağları bölgesinde ikamet eden ilköğretim (1, 2, 3, 4. sınıf) öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak çalışma öncesi ön değerlendirme yapılmış, 1. ve 2. Sınıfların okuma yazma düzeyleri yeterli olmadığı için evrene dahil edilmemiştir. Evrenin belirlenmesinde bölgede bulunan 5 okul taranmış, okul idaresi ile görüşülerek 3 ve 4. sınıfa kayıtlı Suriye’den göçle gelen öğrenci sayısı tespit edilmiş, 423 çocuk olarak belirlenmiştir. Bu nedenle çalışmanın evreni bu bölgede 3. ve 4. sınıfta öğrenimine devam eden 423 çocuk oluşturmıştır. Örneklem belirlenmesinde Geçici Koruma Altındaki Suriyeli göçmen sayısı kaynak olarak kullanılmış, p değeri 0.47 olarak alınmıştır (17). Evreni bilinen örneklem hesabı yapılarak, %95 güven aralığında 131 öğrencinin örnekleme alınacağı belirlenmiştir. Anketlerin tercüman eşliğinde uygulanabilecek olması, tercümanın tek bir okulda bulunması, ilköğretim çocuklarında özellikle dezavantajlı grupta yer alan bu çocukların güven ortamının oluşturulabilmesi için tercümanın bulunduğu tek okul tercih edilmiştir. Bölgede yer alan okullardan tercümanı olan 80. yıl Cumhuriyet İlkokulu’nda öğrenimine devam eden 3 ve 4.

sınıf Suriyeli göçmen çocuklar örneklem grubunu oluşturmuştur. Çalışma sonlandıktan sonra etki büyüklüğü=0.394, $\alpha=0.05$ belirlenerek G-Power 3.1.9.4 programında yapılan post-hoc güç analizinde araştırmanın gücü 0.99 olarak hesaplanmıştır.

Dahil Edilme Kriterleri

- Son bir yıl içinde Suriye'den göç etmiş olmak
- Türkçe konuşulan ve yazılanları tam olarak anlayamamak

Verilerin Toplanması

Öğrenciler göçle gelmeleri nedeniyle okula başlamadan Türkiye'ye gelmektedirler. Bu nedenle Arapça konuşabilmekte ancak yazamamaktadırlar. Ancak Türkiye'de eğitime başlamış olmalarına rağmen Türkçe konuşmak ve yazmakta zorlanmakta hatta Türkçe yazamamaktadırlar. Bu nedenle çalışmada Arapçaya çevrilmiş anket kullanılmış, tercümanın her soruyu çocuğa okuyarak cevaplaması istenmiştir. Her öğrenci tercümanla birlikte birebir alınmış ve formu cevaplaması istenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Öğrenci tanıtım formu: Öğrencilerin sosyodemografik verilerinin yer aldığı 11 sorudan oluşmaktadır.

Akran inançları ölçme formu: Araştırmacı tarafından Akran İnançları Envanteri baz alınarak oluşturulmuştur (18). Envanter öğrencilerin akranlarına ilişkin inançlarını ölçmek için Rabiner ve Mac Kinnon Lewis (1993) tarafından geliştirilmiş ve Yurtal (18) tarafından

Türkçe'ye uyarlanmıştır. Envanter Arapçaya çevrilerle likert tipi soru formu haline getirilmiştir. 5 ve 7; 9 ve 10. sorular çevrildiğinde anlam olarak benzerlik gösterdiği için birleştirilmiş ve form 11 sorudan oluşturulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada verilerin değerlendirilmesinde, IBM SPSS Statistics 22.0 paket programı kullanılmış (IBM Corp., Armonk, New York, USA), tanımlayıcı istatistik ve ki kare testi ile değerlendirilmiştir. Fark çıkan grupların değerlendirilmesinde ki kare post-hoc analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlıkları

Çalışmada öğrencilerin Arapçayı konuşabiliyor ancak yazamıyor olması, Türkçe'yi de tam anlayamıyor ve yazamıyor olmaları bu çalışmanın sınırlılığıdır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden akademik izin, Sosyal ve Beşeri Etik Kurulu'ndan etik izin (No:134), anketlerin uygulanması için de öğrencilerden ve velilerinden yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Çocukların %55.7'sinin kız ve %40.5'inin 9 yaşında olduğu, %1.5'inin annesinin, %6.9'ununda babasının yaşamadığı, %35.9'unun yakınına kaybettiği, %10.9'unun ailesinden ayrı yaşadığı, %67.2'sinin 4 yıl ve üstü süredir Türkiye'de olduğu bulunmuştur (Tablo I).

Tablo I: Çocukların sosyo-demografik özellikleri

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	73	55.7
Erkek	58	44.3
Yaş		
9 yaş	53	40.5
10 yaş	40	30.5
11 yaş ve üstü	38	29.0
Annesi		
Yaşıyor	129	98,5
Yaşamıyor	2	1,5
Babası		
Yaşıyor	122	93,1
Yaşamıyor	9	6,9
Yakınının kaybetme durumu		
Evet	47	35,9
Hayır	84	64,1
Aileyle birlikte yaşama		
Birlikte	117	89,3
Ayrı	14	10,7
Kardeş sayısı		
1 kardeş	5	3,8
2 kardeş	18	13,7
3 kardeş	26	19,8
4 kardeş	37	28,2
5 kardeş	27	20,6
6 kardeş ve üstü	18	13,9
Evde yaşayan birey sayısı		
3 ve daha az birey	3	2,3
4 birey	12	9,2
5 birey	31	23,7
6 birey	35	26,7
7 birey	24	18,3
8 ve üstü birey	26	19,8
Türkiye'de olma süresi		
1-3 yıl	41	32,8
4 ve üstü	88	67,2
Toplam	131	100

Tablo II’de çocukların akranlarına yönelik inançlarının dağılımı verilmiştir. ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarına ne kadar yardımsever ve iyi olmaya çalışır’ sorusuna çocukların % 43.7’si biraz; ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarına ne kadar önem verir’ sorusuna %35.1’i çok az; ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarıyla alay etmeyi ne kadar sever’ sorusuna %57.3’ü çok fazla; ‘Okulundaki çocuklar paylaşmayı ne kadar sever’ sorusuna %61.1’i çok fazla; ‘Okulundaki çocuklar acımasız davranmayı ve diğer çocukları üzmemeyi ne kadar sever’ sorusuna % 67.9’u hiç; ‘Okulundaki çocuklar etrafındaki çocukları yönetmekten ne kadar hoşlanır’ sorusuna %64.4’ü çok fazla ‘Okulundaki çocuklara ne kadar saygı duyulabilir ve güvenilebilir’ sorusuna %51.1’i çok fazla cevabını vermiştir.

Tablo II: Çocukların akranlarına yönelik inançlarının dağılımı

Sorular	Hiç		Çok az		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.Yardımsever ve iyi olma	3	2.3	17	13.0	57	43.5	32	24.4	22	16.8	131	100
2.Kızma ve kavga etme	27	20.6	21	16.0	34	26.0	15	11.5	34	26.0	131	100
3.Arkadaşlığa önem verme	8	6.1	46	35.1	32	24.4	26	19.8	19	14.5	131	100
4.Alay etme	2	1.5	6	4.6	7	5.3	41	31.3	75	57.3	131	100
5.Paylaşma	4	3.1	6	4.6	3	2.3	38	29.0	80	61.1	131	100
6.Gösteriş yapma	40	30.5	13	9.9	41	31.3	24	18.3	13	9.9	131	100
7.Acımasız davranma ve üzme	89	67.9	15	11.5	11	8.4	13	9.9	3	2.3	131	100
8.Dürüstlük ve kurallara uygun oynama	84	64.1	12	9.2	12	9.2	14	10.7	9	6.9	131	100
9.Çocukları yönetme	2	1.5	6	4.6	1	0.8	35	26.7	87	66.4	131	100
10.Saygı duyma ve güvenilir olma	5	3.8	3	2.3	6	4.6	50	38.2	67	51.1	131	100
11.Suçlamaya çalışma	85	64.9	13	9.9	18	13.7	10	7.6	5	3.8	131	100

Tablo III’de çocukların akran inançlarına yönelik soruların cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. ‘Okulundaki çocuklar ne kadar çabuk kızar ve kavga etmeye başlar’, ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarına ne kadar önem verir’, ‘Okulundaki çocuklar ne kadar dürüst ve kurallara göre oyun oynamaya çalışır’, ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarını ne kadar suçlamaya çalışır’ sorularında cinsiyetler arasında fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Fark bulunan sorularda yapılan ki kare post-hoc analizi sonucunda fark yaratan grubun tüm sorularda erkekler olduğu bulunmuştur.

Akran inançlarına yönelik soruların yaşa göre dağılımı Tablo IV’de verilmiştir. ‘Okulundaki çocuklar ne kadar çabuk kızar ve kavga etmeye başlar’ sorusuyla yaşlar arasında fark olduğu bulunurken ($p<0.05$) ; akran inançlarına yönelik diğer sorularla yaşlar arasında fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Tablo V’de akran inançlarına yönelik soruların ailesinden birini kaybetme du-

rumuna, Tablo VI’da ise Türkiye’de olma sürelerine göre dağılımı verilmiştir. Akran inançlarına yönelik sorularla ailesinden birini kaybetme durumu ve Türkiye’de olma süreleri ile aralarında fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Okul çağı 9-12 yaş çocukların davranışlarının ve değerlerinin oluşmasında arkadaşları önem kazanmaya başlar. Bir gruba ait olma bilincinin oluşmaya başlaması ve ait olduğu grupta tercih edilen biri olma arzusu önem kazanır. Bu dönemde arkadaşlar artık ailenin yerini almaya başlar, arkadaşlık ilişkileri birbirine destek olmaya dönüşür ve çevresindekilere güven düzeyi yükselmeye başlar (19,20). Cinsiyetlere göre erkek çocuklarda,

popüler olmalarını sağlayan özellikleri belirlemeye çalışma ve birbirlerini onaylama; kız çocuklarda ise, kendilerini havalı kılan özellikleri önemli sayma gibi özellikler belirir (21). Daha önceki yaşlarda güven üzerine kurulan arkadaşlık ilişkileri bu yaşlardan itibaren kalıcı bir nitelik kazanmaya başlar. Aslında yavaş yavaş yeni bir dönemin başladığı söylenebilir (19). Jones ve Dembo çalışmalarında çocuklarda yaşı ilerlemesi ile birlikte yakın olmanın ya da samimiyetin arttığı bulgusuna ulaşmışlardır (22). Çalışmamızda da Suriyeli çocukların yardımsever ve iyi olma, paylaşmayı sevmeme, saygı duyulabilir ve güvenilebilir olma, gösteriş yapmayı sevmeme, acımasız davranmama ve üzmememe, arkadaşlarını suçlamaya çalışmama başlıklarında akran ilişkilerine yönelik olumlu sonuçlar bulunmuştur. Bu durum sosyal destek alınabilecek, ortak ilgileri olan, sıraların paylaşıldığı, bireysel kararlarda etkili bir grup arkadaşlığı oluşmaya başlanan bu dönemin çocuklar tarafından uygun bir

Tablo III: Akran inançlarına yönelik soruların cinsiyet özelliğine göre dağılımı

Sorular	Hiç		Çok az		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam		× ²
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	p
1.Yardımsever ve iyi olma													
Kız	2	2.7	11	15.1	35	47.9	16	21.9	9	12.3	73	100	3.872
Erkek	1	1.7	6	10.3	22	37.9	16	27.6	13	22.4	58	100	0.435
2.Kızma ve kavga etme													
Kız	22	30.1	10	13.7	18	24.7	7	9.6	16	21.9	73	100	5.448
Erkek	5	8.6	11	19.0	16	27.6	8	13.8	18	31.0	58	100	0.022
3.Arkadaşlığa önem verme													
Kız	6	8.2	27	37.0	23	31.5	5	6.8	12	16.4	73	100	19.19
Erkek	2	3.4	19	32.8	9	15.5	21	36.2	7	12.1	58	100	4
													0.001
4.Alay etme													
Kız	2	2.7	1	1.4	4	5.5	26	35.6	40	54.8	73	100	5.918
Erkek	0	0	5	8.6	3	5.2	15	25.9	35	60.3	58	100	0.177
5.Paylaşma													
Kız	2	2.7	3	4.1	1	1.4	22	30.1	45	61.6	73	100	1.143
Erkek	2	3.4	3	5.2	2	3.4	16	27.6	35	60.3	58	100	0.941
6.Gösteriş yapma													
Kız	24	32.9	8	11.0	24	32.9	15	20.5	2	2.7	73	100	2.911
Erkek	16	27.6	5	8.6	17	29.3	9	15.5	11	19.0	58	100	0.089
7.Acımasız davranma ve üzme													
Kız	54	74.0	9	12.3	4	5.5	6	8.2	0	0	73	100	6.506
Erkek	35	60.3	6	10.3	7	12.1	7	12.1	3	5.2	58	100	0.145
8.Dürüstlük ve kurallara uygun oynama													
Kız	57	78.1	1	1.4	6	8.2	7	9.6	2	2.7	73	100	20.63
Erkek	27	46.6	11	19.0	6	10.3	7	12.1	7	12.1	58	100	3
													0.000
9.Çocukları yönetme													
Kız	1	1.4	3	4.1	1	1.4	23	31.5	45	61.6	73	100	3.137
Erkek	1	1.7	3	5.2	0	0	12	20.7	42	72.4	58	100	0.580
10.Saygı duyma ve güvenilir olma													
Kız	2	2.7	2	2.7	3	4.1	33	45.2	33	45.2	73	100	4.237
Erkek	3	5.2	1	1.7	3	5.2	17	29.3	34	58.6	58	100	0.382
11.Suçlamaya çalışma													
Kız	55	75.3	6	8.2	10	13.7	2	2.7	0	0	73	100	14.43
Erkek	30	51.7	7	12.1	8	13.8	8	13.8	5	8.6	58	100	4
													0.004

şekilde geçirildiğini bize düşündürmektedir (23). Ayrıca oluşan bu akran ilişkilerinde aile, stres ve sosyal destek, kültür gibi birçok etmenin etkili olmasının yanı sıra çocuğun bireysel özellikleri ve sosyal becerileri de önemlidir (24). Kendini tanıma, konuşma ve bir gruba dahil olma gibi beceriler, ilköğretim çağındaki çocukların sahip olması beklenen sosyal beceriler arasında ka-

bul edilmektedir (25). Çalışmada çocukların yardımsever ve iyi olma, paylaşmayı sevme, saygı duyulabilir ve güvenilebilir olma gibi sosyal davranışlarının olumlu olduğu bulunmuştur. Kalebaşı ve Güngör yaptıkları nitel çalışmalarında Suriyeli öğrencilerin okul arkadaşları tarafından kabulleri ile ilgili görüşlerini öğrenmek için öğrencilerin sınıftaki ve okuldaki arkadaşları ile iletişim

Tablo IV: Akran inançlarına yönelik soruların yaş özelliğine göre dağılımı

Sorular	Hiç		Çok az		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam		x ² p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1.Yardımsever ve iyi olma													
9 yaş	2	3.7	10	18.5	22	40.7	12	22.2	8	14.8	54	100	7.189
10 yaş	0	0	2	5.0	19	47.5	13	32.5	6	15.0	40	100	
11 yaş ve üstü	1	2.7	5	13.5	16	43.2	7	18.9	8	21.6	37	100	
2.Kızma ve kavga etme													
9 yaş	19	35.2	3	5.6	12	22.2	7	13.0	13	24.1	54	100	23.576 0.002
10 yaş	3	7.5	8	20.0	9	22.5	4	10.0	16	40.0	40	100	
11 yaş ve üstü	5	13.5	10	27.0	13	35.1	4	10.8	5	13.5	37	100	
3.Arkadaşlığa önem verme													
9 yaş	4	7.4	22	40.7	17	31.5	5	9.3	6	11.1	54	100	11.003
10 yaş	2	5.0	12	30.0	8	20.0	13	32.5	5	12.5	40	100	
11 yaş ve üstü	2	5.4	12	32.4	7	18.9	8	21.6	8	21.6	37	100	
4.Alay etme													
9 yaş	1	1.9	0	0	1	1.9	16	29.6	36	66.7	54	100	11.151
10 yaş	0	0	3	7.5	2	5.0	15	37.5	20	50.0	40	100	
11 yaş ve üstü	1	2.7	3	8.1	4	10.8	10	27.0	19	51.4	37	100	
5.Paylaşma													
9 yaş	2	3.7	2	3.7	1	1.9	12	22.2	37	68.5	54	100	8.736
10 yaş	2	5.0	1	2.5	1	2.5	17	42.5	19	47.5	40	100	
11 yaş ve üstü	0	0	3	8.1	1	2.7	9	24.3	24	64.9	37	100	
6.Gösteriş yapma													
9 yaş	18	33.3	7	13.0	20	37.0	6	11.1	3	5.6	54	100	10.202
10 yaş	8	20.0	3	7.5	12	30.0	10	25.0	7	17.5	40	100	
11 yaş ve üstü	14	37.8	3	8.1	9	24.3	8	21.6	3	8.1	37	100	
7.Acımasız davranma ve üzme													
9 yaş	35	64.8	7	13.0	7	13.0	4	7.4	1	1.9	54	100	6.465
10 yaş	29	72.5	3	7.5	1	2.5	5	12.5	2	5.0	40	100	
11 yaş ve üstü	25	67.6	5	13.5	3	8.1	4	10.8	0	0	37	100	
8.Dürüstlük ve kurallara uygun oynama													
9 yaş	37	68.5	5	9.3	4	7.4	7	13.0	1	1.9	54	100	7.350
10 yaş	25	62.5	2	5.0	4	10.0	5	12.5	4	10.0	40	100	
11 yaş ve üstü	22	59.5	5	13.5	4	10.8	2	5.4	4	10.8	37	100	
9.Çocukları yönetme													
9 yaş	1	1.9	3	5.6	1	1.9	13	24.1	36	66.7	54	100	3.313
10 yaş	1	2.5	2	5.0	0	0	11	27.5	26	65.0	40	100	
11 yaş ve üstü	0	0	1	2.7	0	0	11	29.7	25	67.6	37	100	
10.Saygı duyma ve güvenilir olma													
9 yaş	2	3.7	1	1.9	3	5.6	15	27.8	33	61.1	54	100	10.001
10 yaş	2	5.0	2	5.0	0	0	17	42.5	19	47.5	40	100	
11 yaş ve üstü	1	2.7	0	0	3	8.1	18	48.6	15	40.5	37	100	
11.Suçlamaya çalışma													
9 yaş	35	64.8	4	7.4	10	18.5	5	9.3	0	0	54	100	8.792
10 yaş	23	57.5	5	12.5	5	12.5	3	7.5	4	10.0	40	100	
11 yaş ve üstü	27	73.0	4	10.8	3	8.1	2	5.4	1	2.7	37	100	

biçimleri, arkadaşlık durumları değerlendirilmiştir. Çalışmamıza benzer olarak Suriyeli öğrenciler okul arkadaşlarının kendileri ile iyi iletişim içinde olduğunu ve etkinliklere davet ettiklerini ifade etmişlerdir (26). Çalışmamızda akran ilişkilerini etkileyen diğer faktörler

olan aile ve Türkiye’de olma sürelerinin akran inançlarına yönelik sorularla aralarında ilişki olmadığı bulunmuştur.

Akran ilişkilerinde, akranların sosyal becerileri, saldırgan ya da dostça yaklaşımları gibi birtakım bireysel

Tablo V: Akran inançlarına yönelik soruların ailesinden birini kaybetme durumuna göre dağılımı

Sorular	Hiç		Çok az		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam		x ² P
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
1.Yardımsever ve iyi olma													
Kayıp	0	0	13	16.0	38	46.9	17	21.0	13	16.0	81	100	7.426
Kayıp Var	3	6.0	4	8.0	19	38.0	15	30.0	9	18.0	50	100	0.100
2.Kızma ve kavga etme													
Kayıp	16	19.8	13	16.0	25	30.9	9	11.1	18	22.2	81	100	3.207
Kayıp Var	11	22.0	8	16.0	9	18.0	6	12.0	16	32.0	50	100	0.533
3.Arkadaşlığa önem verme													
Kayıp	2	2.5	31	38.3	22	27.2	13	16.0	13	16.0	81	100	7.365
Kayıp Var	6	12.0	15	30.0	10	20.0	13	26.0	6	12.0	50	100	0.113
4.Alay etme													
Kayıp	1	1.2	2	2.5	5	6.2	28	34.6	45	55.6	81	100	3.470
Kayıp Var	1	2.0	4	8.0	2	4.0	13	26.0	30	60.0	50	100	0.485
5.Paylaşma													
Kayıp	2	2.5	4	4.9	1	1.2	24	29.6	50	61.7	81	100	1.673
Kayıp Var	2	4.0	2	4.0	2	4.0	14	28.0	30	60.0	50	100	0.862
6.Gösteriş yapma													
Kayıp	29	35.8	10	12.3	22	27.2	13	16.0	7	8.6	81	100	5.277
Kayıp Var	11	22.0	3	6.0	19	38.0	11	22.0	6	12.0	50	100	0.255
7.Acımasız davranma ve üzme													
Kayıp	54	66.7	11	13.6	8	9.9	7	8.6	1	1.2	81	100	2.831
Kayıp Var	35	70.0	4	8.0	3	6.0	6	12.0	2	4.0	50	100	0.605
8.Dürüstlük ve kurallara uygun oynama													
Kayıp	52	64.2	7	8.6	10	12.3	5	6.2	7	8.6	81	100	7.078
Kayıp Var	32	64.0	5	10.0	2	4.0	9	18.0	2	4.0	50	100	0.126
9.Çocukları yönetme													
Kayıp	0	0	4	4.9	1	1.2	23	28.4	53	65.4	81	100	3.668
Kayıp Var	2	4.0	2	4.0	0	0	12	24.0	34	68.0	50	100	0.442
10.Saygı duyma ve güvenilir olma													
Kayıp	3	3.7	3	3.7	4	4.9	32	39.5	39	48.1	81	100	2.107
Kayıp Var	2	4.0	0	0	2	4.0	18	36.0	28	56.0	50	100	0.758
11.Suçlamaya çalışma													
Kayıp	53	65.4	8	9.9	12	14.8	5	6.2	3	3.7	81	100	1.018
Kayıp Var	32	64.0	5	10.0	6	12.0	5	10.0	2	4.0	50	100	0.932

özellikleri önemlidir. Bireysel özellikler yanında akran desteği ve güç dengesi, akran yapısını şekillendiren diğer unsurlardandır (15). Çalışmada çabuk kızma ve kavga etme, arkadaşlarına önem vermeme, arkadaşlarıyla alay etme, dürüst ve kurallara uygun oyun oynamama ve etrafındaki çocukları yönetmekten hoşlanma başlıklarında akran ilişkilerine yönelik olumsuz sonuçların bulunduğu görülmektedir. Arkadaş beğenisinin

önem kazanmaya başladığı bu yaşlarda çocuklar aynı cinsten arkadaşlıklara daha fazla önem vermekte, karşı cinsten olan akranlarla aralarında bir gerginlik ve rekabetin başladığı görülmektedir. Sık sık kızların ve erkeklerin kendi grupları içinde karşı cinsten olan arkadaşlarına kavga ilan ettikleri, birbirlerine incitici sözler kullandıkları görülür. Kızlar, erkekleri kaba ve terbiyesiz olarak görürken erkekler, kızları beceriksiz ve çitkırıl-

Tablo VI: Akran inançlarına yönelik soruların Türkiye’de olma sürelerine göre dağılımı

Sorular	Hiç		Çok az		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam		x ² P
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
1.Yardımsever ve iyi olma													
1-3 yıl	1	2.3	4	9.3	21	48.8	9	20.9	8	18.6	43	100	1.672
6 yıl ve üstü	2	2.3	13	14.8	36	40.9	23	26.1	14	15.9	88	100	0.841
2.Kızma ve kavga etme													
1-3 yıl	8	18.6	5	11.6	13	30.2	7	16.3	10	23.3	43	100	2.804
6 yıl ve üstü	19	21.6	16	18.2	21	23.9	8	9.1	24	27.3	88	100	0.606
3.Arkadaşlığa önem verme													
1-3 yıl	1	2.3	19	44.2	10	23.3	8	18.6	5	11.6	43	100	3.137
6 yıl ve üstü	7	8.0	27	30.7	22	25.0	18	20.5	14	15.9	88	100	0.543
4.Alay etme													
1-3 yıl	1	2.3	1	2.3	2	4.7	13	30.2	26	60.5	43	100	1.361
6 yıl ve üstü	1	1.1	5	5.7	5	5.7	28	31.8	49	55.7	88	100	0.919
5.Paylaşma													
1-3 yıl	1	2.3	1	2.3	1	2.3	14	32.6	26	60.5	43	100	1.176
6 yıl ve üstü	3	3.4	5	5.7	2	2.3	24	27.3	54	61.4	88	100	0.941
6.Gösteriş yapma													
1-3 yıl	15	34.9	4	9.3	12	27.9	8	18.6	4	9.3	43	100	0.684
6 yıl ve üstü	25	28.4	9	10.2	29	33.0	16	18.2	9	10.2	88	100	0.958
7.Acımasız davranma ve üzme													
1-3 yıl	29	67.4	2	4.7	6	14.0	4	9.3	2	4.7	43	100	6.478
6 yıl ve üstü	60	68.2	13	14.8	5	5.7	9	10.2	1	1.1	88	100	0.148
8.Dürüstlük ve kurallara uygun oynama													
1-3 yıl	27	62.8	2	4.7	6	14.0	6	14.0	2	4.7	43	100	3.996
6 yıl ve üstü	57	64.8	10	11.4	6	6.8	8	9.1	7	8.0	88	100	0.416
9.Çocukları yönetme													
1-3 yıl	1	2.3	3	7.0	0	0	11	25.6	28	65.1	43	100	2.084
6 yıl ve üstü	1	1.1	3	3.4	1	1.1	24	27.3	59	67.0	88	100	0.792
10.Saygı duyma ve güvenilir olma													
1-3 yıl	2	4.7	2	4.7	3	7.0	13	30.2	23	53.5	43	100	3.966
6 yıl ve üstü	3	3.4	1	1.1	3	3.4	37	42.0	44	50.0	88	100	0.396
11.Suçlamaya çalışma													
1-3 yıl	25	58.1	5	11.6	8	18.6	4	9.3	1	2.3	43	100	2.507
6 yıl ve üstü	60	68.2	8	9.1	10	11.4	6	6.8	4	4.5	88	100	0.669

dım bulmaktadırlar (27). Destekleyici bir bulgu olarak çalışmada da ‘Okulundaki çocuklar ne kadar çabuk kızar ve kavga etmeye başlar’, ‘Okulundaki çocuklar arkadaş-

larına ne kadar önem verir’, ‘Okulundaki çocuklar ne kadar dürüst ve kurallara göre oyun oynamaya çalışır’, ‘Okulundaki çocuklar arkadaşlarını ne kadar suçlamaya

çalışır' soruları cinsiyetler arasında farklılık göstermiştir ve bu farkın erkek grubundan kaynaklandığı bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca 'Okulundaki çocuklar ne kadar çabuk kızar ve kavga etmeye başlar' sorusu da yaşlar arasında farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Bu dönemde çeteleşme eğilimleri de ortaya çıkmaya başlar (19). Farklı olarak saldırganlık ve empati eksikliğiyle de zayıf akran ilişkileri ve zayıf sosyal beceriler görülebilir (28). Ancak çalışmada olumsuz çıkan akran inançlarının dönem özellikleri nedeniyle olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Kalebaşı ve Güngör'ün yaptıkları çalışmada da öğrencilerden bir kısmı okula yeni başlarken zorluk yaşadıklarını, bazı arkadaşlarının kendilerini kabul etmemek istemediği, oyunlarına davet etmediklerini ancak şu anda arkadaş olduklarını ifade etmişlerdir (26).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada genel anlamda Suriyeli geçici koruma altındaki öğrencilerin akranlarına ilişkin inançlarının olumlu olduğu ancak sorun oluşturabilecek davranışların da gözlemlendiği bulunmuştur. Bu yaş çocukların dönem özellikleri ve erkek cinsiyet faktörleri ele alınarak daha derinlemesine ve büyük ölçekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Ayrıca olumsuz çıkan akran inançlarının kötü sonuçlar doğurmaması ve olumlu hale getirilebilmesi için kaynaştırma uygulamaları yapılması önerilmektedir. Konuya yönelik diğer yaş gruplarıyla da çalışılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Şefketoğlu T, Alyanak B. Göçün Travmatik Etkisi. Alyanak B, Editör. Çocuk ve Ergenlerde Travma ve Travmatik Durumların Etkileri ve Çözümleyici Yaklaşımlar. 1. Baskı. Türkiye Klinikleri, Ankara 2018; 25-33.
- UNHCR. UNHCR Global Trends 2015, <http://www.unhcr.org/576408cd7>; Erişim: 01.02.2017.
- Mülteciler Derneği. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>; Erişim: 05.03.2019.
- UNICEF (2019) Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar>; Erişim: 06.03.2019.
- Sakız H. Göçmen çocuklar ve okul kültürleri: Bir bütünleştirme önerisi. Göç Dergisi 2016; 3(1): 65-80.
- Kopala M, Esquivel G, Baptiste L. Counseling approaches for immigrant children: Facilitating the acculturative process. The School Counselor 1994; 41:352-359.
- Rousseau C, Guzder J. School-based prevention programs for refugee children. Child Adolescent Psychiatric Clinics of North America 2008; 17:533-549.
- Erdoğan MM. Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları, Ankara 2015.
- Akkaya N. Göçle Gelen Öğrencilere Türkçe Öğretirken Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri (İzmir Örneği). Folklor/Edebiyat 2011; 17(67):3.
- Hepler JB. Social development of children: The role of peers. Social Work in Education 1997; 19(4):242-256.
- Erwin P. Çocuklukta ve Ergenlikte Arkadaşlık. (Çev. Osman Akınhay). Alfa/ Aktüel Kitabevleri, Bursa 2000.
- Çetin F, Bilbay AA, Kaymak DA. Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler. Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Oral V, Yurtal FÇÜ. İlköğretim 5. sınıf düzeyinde arkadaşlığın sosyometrik statüsü ve akademik başarı açısından incelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008; 17(2):281-294
- Jafari KK, Tonga N, Kışla H. Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları. ACJES 2018; 2(2):134-146.
- Calp Ş, Karaman R, Çavuşoğlu F. İlkokulda akran ilişkileri: Farklı başarı düzeyindeki dördüncü sınıf öğrencileri arkadaş özerklik desteği hissediyor mu? Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi 2018; 8(1):237-265.
- Karaarslan F, Gençoğlu AY. Suriyeli Göçmenlerle Birlikte Yaşamak Kayseri'de Sivil Politik Aktörlerle Suriyeli Göçmenler Üzerine Nitel Bir Analiz. Tezkiye, Ankara 2019.
- Suriyeli Göçmen Sayısı. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>; Erişim: 17.10.2019.
- Yurtal F. Name calling and peer beliefs among primary school children in Turkey. Pastoral Care in Education 2004; 22(2):39-41.
- Ersanlı K. Davranışlarımız, Gelişim ve Öğrenme. Eser Ofset, Samsun 2005.
- Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi. (13. Basım). Remzi Kitabevi, İstanbul 1996.
- Thompson M, Grace CO, Cohen LJ. Çocuğunuzun Arkadaşlık İlişkileri (çev. E. N. Boylu). Arkadaş Yayınevi, Ankara 2002.
- Jones GP, Dembo MH. Age and sex role differences in intimate friendship during childhood and adolescence. Merrill-Palmer Quarterly 1989; 35(4):445-462.
- Kaya U. Sosyal Duygusal Gelişim. <http://www.antalyaozelegitim.com/blog/cocuk-gelisimi/6-9-9-12-yas-gelisim-ozellikleri.html>; Erişim: 05.03.2019.
- Rohrbeck CA, Ginsburg-Block MD, Fantuzzo JW, Miller TR. Peer-assisted learning interventions with elementary school students: A meta-analytic review. Journal of Educational Psychology 2003; 95:240-257.
- Bacanlı H. Sosyal Beceri Eğitimi, İlköğretimde Rehberlik. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1999.
- Kalebaşı A, Güngör F. Suriyeli ortaöğretim öğrencilerinin akademik ve sosyal uyum deneyimleri: Üsküdar'da nitel bir çalışma. Turkish Studies Social Sciences 2019; 14(4):1525-1545.
- Kılıççı Y. 6-15 Yaş Öğrencilerinin Gelişimsel Güçleri ve Kişilik Gelişimini Kolaylaştırma. Y. Kuzgun. (Editör). İlköğretimde Rehberlik. (2. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.
- Bagwell CL, Newcomb AF, Bukowski WM. Preadolescent friendship and peer rejection as predictors of adult adjustment. Child Development 1998; 69:140-153.